

موسسه تحقیقات کشاورزی ویم کشور

جمهوری اسلامی ایران

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

ساجی

رقم جدید گندم دوروم

مناسب برای شرایط آبیاری تکمیلی و مناطق پر باران اقلیم های معتدل سرد و معتدل گرم دیم کشور

به منظور افزایش تولید گندم دیم از طریق اصلاح و معرفی ارقام و لاینهای پرمحصول و نیز مقاوم به تنش های محیطی و غیر محیطی، رقم ساجی بعد از سالها تلاش و مطالعه برای شرایط آبیاری تکمیلی و مناطق پر باران اقلیم های معتدل سرد و معتدل گرم دیم کشور معرفی شده است. رقم ساجی تحت نام (Syrian-4) از سال ۱۳۷۹ در آزمایشهای مقایسه عملکرد مورد ارزیابی قرار گرفت و بدلیل برتری عملکرد نسبت به رقم زردک انتخاب و سپس طی سال های ۸۵-۱۳۸۲ در طرح سازگاری و پایداری عملکرد دانه در ایستگاه های سرارود کرمانشاه و شیروان چرداول ایلام در دو شرایط دیم و آبیاری تکمیلی کشت و با ارقام زردک و سرداری مقایسه گردید. نتایج نشان داد که میانگین عملکرد دانه رقم ساجی و شاهد زردک تحت شرایط دیم در آزمایش سازگاری (۸۵-۸۲) به ترتیب ۳۲۸۲ و ۲۱۳۰ کیلوگرم در هکتار بود، که اختلاف عملکرد دانه رقم ساجی جدید با شاهد زردک بسیار معنی دار و حدود ۱۱۵۲ کیلوگرم در هکتار بود. این رقم نسبت به ارقام شاهد از نظر زمان ظهور سنبله ۴ تا ۱۰ روز زودترس می باشد. نتایج بررسی رقم ساجی در شرایط دوبار آبیاری تکمیلی (مراحل ساقه و پرشدن دانه) در ایستگاه سرارود کرمانشاه نشان داد که اختلاف عملکرد دانه رقم ساجی با شاهد زردک بسیار معنی دار می باشد، بطوریکه میانگین عملکرد دانه رقم ساجی و ارقام زردک و سرداری تحت دو بار آبیاری تکمیلی به ترتیب ۲۹۴۰، ۲۲۶۹ و ۲۱۲۳ کیلوگرم در هکتار بود. همچنین نتایج بررسی در شیروان چرداول ایلام طی شش سال (۱۳۸۸ - ۱۳۸۲) نشان داد که رقم ساجی در این ایستگاه از نظر عملکرد دانه نسبت به ارقام سرداری، زردک و سیمره برتری داشت. بطوریکه میانگین عملکرد آن در آزمایشهای دیم ۲۴۰۵ کیلوگرم در هکتار و در شرایط مشابه میانگین ارقام زردک ۲۱۶۷، سرداری ۲۱۵۹ و رقم سیمره ۲۳۶۴ کیلوگرم در هکتار بود. رقم ساجی از سال ۱۳۸۵ الی ۱۳۸۸ در یازده منطقه از استان کرمانشاه و در مزارع کشاورزان در قالب آزمایش آنفارم با ارقام سرداری و زردک مورد مقایسه قرار گرفته است. نتایج این بررسی ها نشان دهنده اختلاف عملکرد معنی دار دانه رقم ساجی با شاهد زردک می باشد، بطوریکه میانگین عملکرد دانه رقم ساجی جدید و رقم زردک به ترتیب ۲۲۱۴ و ۱۳۸۹ کیلوگرم در هکتار بود.

نتایج ارزیابی رقم ساجی جدید در ایستگاه های گچساران، گنبد، مغان و کوهدشت (۸۴-۱۳۷۹) نشان داد که میانگین عملکرد دانه رقم ساجی جدید و رقم سیمره به ترتیب در ایستگاه های دیم گنبد (۳۰۴۱ و ۲۵۴۲)، کوهدشت (۳۶۹۱ و ۳۰۹۷)، گچساران (۳۲۵۷ و ۳۲۹۳) و مغان (۲۶۱۴ و ۳۳۹۷) کیلوگرم در هکتار بود که در ایستگاه های گنبد و کوهدشت حدود ۲۰ درصد نسبت به رقم سیمره برتری داشت.

رقم ساجی از نظر پارامترهای کیفی (۱۳٪ پروتئین) و سمولینا نسبت به ارقام شاهد برتری دارد. نتایج ارزیابی واکنش رقم ساجی به بیماری های زنگ زرد، زنگ قهوه ای، سیاهک پنهان معمولی و پاکوتاه در شرایط مایه کوبی مصنوعی در مناطق آلوده و گلخانه

موسسه تحقیقات کشاورزی ویم کشور

جمهوری اسلامی ایران

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

نشان داد که این رقم نسبت به بیماری زنگ زرد مقاوم و حداکثر توسعه عامل این بیماری در شرایط آلودگی مصنوعی 5MS بود. در اپیدمی زنگ زرد در سال زراعی ۸۹-۸۸ رقم ساجی نسبت به به نژاد فیزیولوژیک زنگ غالب کاملاً مقاوم بود. رقم ساجی از نظر تیپ رشد بینابین متمایل به بهاره، زودرس، متوسط ارتفاع بوته آن در شرایط دیم ۸۹ سانتیمتر و در مقابل خوابیدگی کاملاً مقاوم است. رقم ساجی به دلیل پتانسیل تولید بیشتر، کیفیت خوب، تحمل به تنش خشکی، مقاوم به ورس و مقاومت در برابر بیماریها برای معرفی و کاشت در شرایط آبیاری تکمیلی و مناطق پر باران اقلیم‌های مناطق معتدل و معتدل گرم دیم کشور انتخاب گردید.

توجیه اقتصادی

مناطق معتدل و معتدل گرم دیم استانهای کرمانشاه، ایلام، برخی مناطق از استانهای لرستان، فارس، گلستان و سایر مناطق با آب و هوایی مشابه یکی از مناطق مستعد کشور جهت کشت ارقام گندم دوروم می باشد. قیمت گندم دوروم در بازارهای جهانی نسبت به گندم نان بیشتر می باشد و برخی از کشورها مبادرت به تولید و صادرات آن می کنند تا سود بیشتری عاید کشورشان گردد. با توجه به اینکه در مناطق معتدل، معتدل گرم، گرمسیر و نیمه گرمسیر بیش از یک میلیون هکتار سطح زیر کشت گندم دیم وجود دارد، همه ساله بطور متوسط مساحتی بالغ بر ۳۸۰۰۰۰ هکتار به کشت گندم دوروم بصورت دیم اختصاص می یابد که با کشت ارقام پرتانسیل با کیفیت خوب سمولینا و مقاوم به تنش‌ها، به مقدار و کیفیت گندم های دوروم تولیدی در کشور افزوده خواهد شد. بر اساس نتایج بدست آمده میانگین تولید رقم ساجی جدید و رقم زردک و سرداری (۸۸-۱۳۷۹) به ترتیب ۲۶۶۹ و ۲۱۶۳ و ۲۲۶۶ کیلوگرم در هکتار می باشد که رقم ساجی نسبت به رقم زردک ۵۰۶ کیلوگرم در هکتار محصول بیشتری تولید مینماید. با فرض اینکه قیمت هر کیلو گندم دوروم ۳۲۰۰ ریال باشد، در هر هکتار ۱۶۱۹۲۰۰ ریال درآمد بیشتر نصیب گندم کاران خواهد شد. با توجه به اینکه رقم ساجی از نظر پارامترهای کیفی برای صنایع ماکارونی مناسب می باشد و از طرفی در تحمل به بیماریها نسبت به رقم زردک و سیمره برتری محسوسی دارد، لذا با معرفی آن نه تنها به مقدار گندم دوروم تولیدی افزوده خواهد شد بلکه به دلیل کیفیت بالا و داشتن مقاومت به بیماری زنگ‌ها می تواند در شرایط دیم و آبیاری تکمیلی به عنوان یک منبع ژنتیکی مقاوم، بروز اپیدمی این بیماریها را به تاخیر اندازد.

توصیه های به زراعی

سیستم زراعی آیش - غلات

خاک ورزی با گاو آهن قلمی و گاو آهن برگرداندار به صورت یک سال در میان در پاییز استفاده از پنجه غازی به عمق ۱۰ سانتی متر برای مبارزه با علف های هرز در بهار استفاده از پنجه غازی در اواسط تابستان برای کنترل علف های هرز و آماده سازی بستر بذر

سیستم زراعی حبوبات - غلات

شخم با پنجه غازی به عمق ۱۰-۸ سانتی متر + ماله بلافاصله بعد از برداشت حبوبات

تاریخ کاشت: نیمه دوم مهر تا اول آبان ماه بسته به اولین بارندگی موثر و قبل از بارندگی موثر

موسسه تحقیقات کشاورزی ویم کشور

جمهوری اسلامی ایران

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

میزان بذر: بذر مصرفی بر اساس وزن هزار دانه، تعداد ۳۵۰ الی ۳۸۰ دانه در متر مربع قابل توصیه است
روش کاشت: استفاده از بذر کارهای با فاصله خطوط کشت کم (۱۷-۱۵ سانتی متر) و عمق کاشت ۵-۴ سانتیمتر با قابلیت جایگذاری کود در زیر بذر

ضد عفونی بذر: ضد عفونی بذر قبل از کاشت با استفاده از سموم توصیه شده برای کنترل بیماریهای بذر زاد
مصرف کودهای ازته، فسفره و پتاسه نیز براساس آزمون خاک در مناطق و توصیه‌های آنها خواهد بود. تمام کودهای پتاسه و فسفره قبل از کاشت مصرف خواهند شد.

مبارزه با علف‌های هرز: استفاده از سموم توفور دی و گرانتار براساس توصیه‌های مربوطه در مرحله پنجه
مناطق کاشت: مناسب برای کشت در شرایط آبیاری تکمیلی و شرایط دیم مناطق پرباران اقلیم‌های معتدل سرد و معتدل گرم کشور

تذکر مهم: از کاشت این رقم در مناطق سردسیر به دلیل حساسیت به سرما اکیداً خودداری شود.

